

ФАКАС І. Б.

Чернівецький юридичний інститут
Національного університету «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін,
кандидат юридичних наук, доцент

РЕФОРМУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА: КРОК ДО ЕФЕКТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Судова система України існує для захисту прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, прав та законних інтересів юридичних осіб, інтересів держави шляхом своєчасного, ефективного і справедливого вирішення правових спорів на засадах верховенства права.

Саме тому впровадження судової реформи віднесено до першочергових завдань в державі. Одним з найважливіших напрямків судової реформи є вирішення комерційних спорів, оскільки від ефективності розгляду та вирішення такої категорії спорів залежить інвестиційний клімат та надходження інвестицій в економіку держави.

Переважно в Європі та світі державні суди вирішують незначну частину комерційних спорів. Спори бізнесу, як правило, вирішують арбітражі, які не належать до державних судових систем. В Україні ж практично всі комерційні спори, за виключенням невеличкої частини, яка припадає на міжнародний арбітраж, вирішуються в державних судах [3].

У зв'язку з набранням 30 вересня 2016 р. чинності Законами України «Про внесення змін до Конституції України» [1] та «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 р. [2] концептуальними змінами чергового етапу судової реформи стали: – впровадження триланкової системи судоустрою, (місцеві суди, апеляційні суди та Верховний Суд України з функціями касаційної інстанції); – подальша ліквідація Вищого господарського суду України та утворення Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду України; – впровадження Вищого суду з питань інтелектуальної власності для розгляду певних категорій справ.

Зміна матеріального законодавства неодмінно призводить до реформування процесуального законодавства. У зв'язку з цим у Верховній Раді України зареєстровано законопроект про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів за № 6232 від 23.03.2017 р. [4]. Даний законопроект містить чимало новел. Розглянемо найосновніші з них, що стосуються господарського судочинства.

Переважна більшість процесуальних повноважень суду переглянута виходячи з принципу виконання судом у господарському процесі

виключно ролі арбітра. Суттєво розширюються можливості здійснення господарського судочинства із застосуванням інформаційних технологій («електронний суд»), зокрема, вчинення всіх процесуальних дій через засоби електронного зв'язку з відповідними механізмами ідентифікації та безпеки.

Новими правилами господарського судочинства передбачається право суду застосувати способи забезпечення позову і доказів в будь-який інший спосіб, який ефективно захищає порушене право позивача, якщо такий спосіб не суперечить закону. У господарському судочинстві запроваджується можливість стягнення неоспорюваної заборгованості в порядку наказного провадження, якщо грошова заборгованість за письмовими договорами не перевищує 100 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб [5].

Нові правила господарського судочинства передбачають спрощення та прискорення розгляду нескладних справ, розгляд справи в розумні строки. Передбачено забезпечення ґрунтовної підготовки та розгляду складних справ, суттєві зміни стосуються представництва в судовому процесі, порядку компенсації судових витрат. Нові правила розгляду справ запроваджуються у Верховному Суді України.

Особливої уваги заслуговують норми законопроекту, що стосуються підтримки судом міжнародного комерційного арбітражу та третейського суду, зокрема, що стосуються забезпечення судом позову та доказів у арбітражному та третейському процесі, визначаються обмеження і чіткі межі втручання судів у розгляд справ, які можуть вирішуватись міжнародним комерційним арбітражем або третейським судом.

Вдосконалено процесуальні механізми у справах про оскарження рішень міжнародного комерційного арбітражу та справах про визнання й надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу: передбачено можливість розгляду клопотань про скасування та видачу дозволу на виконання арбітражного рішення в одному судовому провадженні, визначено особливості оскарження постанов міжнародного комерційного арбітражу щодо наявності у нього компетенції, винесених в порядку розгляду питань попереднього характеру тощо [5].

На наш погляд, основним завданням реформування господарського судочинства має стати поступова імплементація арбітражних принципів до роботи державних судів, а також введення інституту непрофесійних суддів для вирішення господарських спорів.

Заслуговує на увагу досвід зарубіжних країн, таких як, зокрема, Франція, ФРН, де судьями торгових судів, є підприємці, керівники приватних підприємств, що мають спеціальні знання. Саме такий підхід зумовлено високим рівнем довіри до державних судів у Європі та відсутністю корупції [3].

Реформування господарського судочинства та наближення його до судової системи європейського зразка не можливе без імплементації арбітражних принципів в роботу державних судів.

Список використаної літератури:

1. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 28, ст. 532.
2. Про судовострій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII // Відом. Верхов. Ради України. – 2016. – № 31 – Ст. 545.
3. Європейське спрямування господарського судочинства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/gospodarske-pravo/evropeyske-spryamuvannya-gospodarskogo-sudochinstva.html>
4. Проект Закону про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів № 6232 від 23.03.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61415
5. Зміни до процесуального законодавства вже у Раді: Основні новели Законопроєкту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrainepravo.com/news/ukraine/zmini-do-protsesualnogo-zakonodavstva-vzhe-u-radi-osnovni-noveli-zakonoproektu/>

ПОПЕЛЮК В. П.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри господарського права і процесу, кандидат юридичних наук

ДО ПИТАННЯ «НОВИХ» КОРПОРАТИВНИХ ДОГОВОРІВ

Законодавче врегулювання інституту корпоративних договорів є одним з необхідних питань корпоративної реформи, хоча є досить дискусійним. Сучасна реформа корпоративного законодавства направлена на врегулювання питання укладання корпоративних договорів, який в Україні маловідомий, але має досить потужний потенціал. Це пояснюється високою потребою учасників корпоративних відносин до можливості укладання корпоративних договорів і, по суті, відсутністю такої можливості згідно з українським законодавством.

Крім того, судова практика була не на боці таких угод, так відома справа з приводу акціонерної угоди, укладеної між норвезькою компанією «Теленор» і компанією «Сторм» – акціонерів «Київстар», яка закінчилася тим, що рішення міжнародного комерційного арбітражу в Нью-Йорку не було визнано в Україні та ця акціонерна угода між «Теленором» і «Стормом» була визнана українським судом недійсною [1].

Більш того, Вищим господарським судом України та Верховним судом України в своїх постановках була висловлена позиція з приводу застосування таких договорів, що не давала можливості розвивати практику укладання таких договорів. Так, Пленумом Верховного Суду України в постанові від 24 жовтня 2008 року «Про практику розгляду